

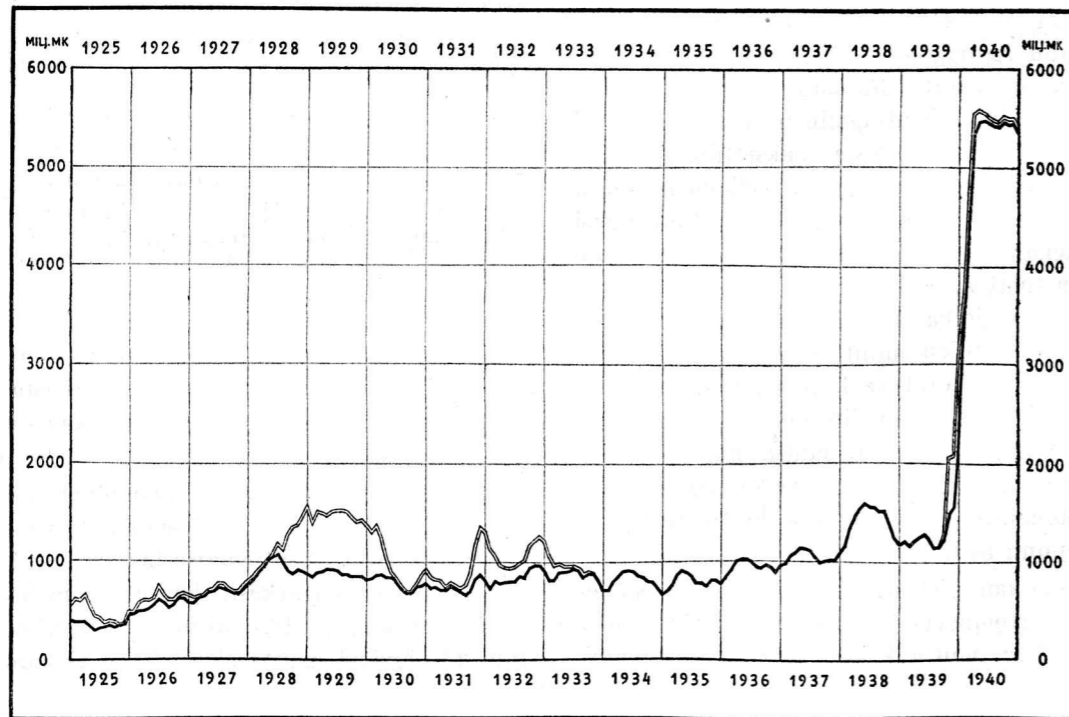
ollen kertomusvuoden päättyessä 5,395.9 milj. markkaa.

Pankin kotimaisen luotonannon eri lajien kuukausittaiset vaihtelut vuonna 1940 näkyvät seuraavasta asetelmasta:

Suomen Pankin kotimainen luotonanto vuonna 1940.

Kuukauden loppu	Vekselit milj. mk	Hypot. lainat milj. mk	Kassa- kreditiivit milj. mk	Redis- konttaukset milj. mk	Lainat luotto- laitoksille milj. mk	Yhteensä milj. mk
1939						
Joulukuu	2,042.6	50.4	93.0	314.9	424.2	2,925.1
1940						
Tammikuu	3,132.2	49.6	65.0	110.0	262.8	3,619.6
Helmikuu	4,315.5	48.1	72.4	66.2	226.7	4,728.9
Maaliskuu	5,221.4	48.1	59.2	16.1	199.6	5,544.4
Huhtikuu	5,364.3	48.1	44.9	—	123.5	5,580.8
Toukokuu	5,386.0	47.8	36.9	—	77.5	5,548.2
Kesäkuu	5,348.0	47.8	56.3	—	58.5	5,510.6
Heinäkuu	5,321.2	47.7	50.6	—	54.5	5,474.0
Elokuu	5,318.4	47.7	41.2	—	54.5	5,461.8
Syyskuu	5,365.1	47.7	38.4	—	54.5	5,505.7
Lokakuu	5,339.1	47.7	44.4	—	54.5	5,485.7
Marraskuu	5,357.5	47.6	31.8	—	54.5	5,491.4
Joulukuu	5,274.9	41.2	32.8	—	47.0	5,395.9

Suomen Pankin luotonanto vuosina 1925—1940.

Ylempi viiva: koko luotonanto; alempi: rediskonttaukset ja luottolaitoksille myönnetyt lainat vähennettyinä.

Kun muu luotonanto kuin vekselien diskonttaus kertomusvuoden aikana supistui, lisääntyi vekselien suhteellinen merkitys. Koko luotonannosta oli joulukuun 31 päivänä 97.8 % tapahtunut vekselien diskont-

taamisen muodossa, kun vastaava suhdeluku vuotta aikaisemmin oli ollut vain 80.6 %.

Pankin suoraan liike-elämälle diskonttaamat vekselit jakaantuivat luotonsaajain toimialan mukaan prosenteissa seuraavalla tavalla:

	31/12 1937	31/12 1938	31/12 1939	31/12 1940
Vientiteollisuus	90.75	88.15	89.99	89.10
Kotimarkkinateollisuus	3.45	3.81	3.77	7.87
Kauppaliikkeet	5.48	7.84	6.15	3.03
Muut	0.32	0.20	0.09	—

Korkomäärät.

Suomen Pankki ei kertomusvuoden aikana katsonut olevan syytä muuttaa luotonannossaan soveltamia korkomääriä. Alin diskontto oli siten muuttumattomasti 4 %, niinkuin se on ollut aina joulukuun 3 päivästä 1934.

Setelistö.

Syksyllä 1939 alkanutta setelistön poikkeuksellista lisääntymistä jatkui myös kertomusvuoden alkukuukausina pääasiallisesti seurauksena siitä, että valtio rahoitti sotamenojaan turvautumalla luotonottoon keskuspankista. Setelistö, joka kertomusvuoden alkaessa oli 4,038.7 milj. markkaa, kasvoi nopeasti maaliskuun puoliväliin asti ja saavutti huipun, 4,831.5 milj.

markkaa, huhtikuun päättyessä. Seuraavana aikana setelistö alkoi supistua noudattaen tavanmukaisia kausivaihteluita, mutta elokuusta alkaen, jolloin nostot luottolaitoksista aikaisemmin kosketelluista syistä lisääntyivät, liikkeeseen tuli myös enemmän seteleitä. Kertomusvuoden päättyessä seteleitä oli liikkeessä 5,551.0 milj. markan arvosta. Kertomusvuoden aikana setelistön lisäys siten kaikkiaan oli 1,512.3 milj. markkaa eli 37.4 %. Ilmeistä on, että setelistön pysyminen näin korkealla tasolla melkoiselta osalta johtui siitä, että tuntuvia setelimääriä oli tesauroituina kansalaisten ja liikeyritysten piiloihin.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, kuinka paljon pankilla oli vuoden 1939 päättyessä ja viime vuoden kunkin neljänneksen lopussa niitä varoja, joita vastaan pankki on oikeutettu antamaan seteleitä:

	31/12 1939	31/3 1940	29/6 1940	30/9 1940	31/12 1940
Kultakassa	1,178.9	603.7	603.8	603.8	603.8
Ulkomaiset kirjeenvaihtajat	1,726.1	1,172.2	1,079.5	1,247.6	1,177.2
Ulkomaiset vekselit	1.9	2.3	3.3	0.8	6.8
Korkoliput ja ulkomaiset setelit	2.6	2.3	2.2	0.6	1.5
Kotimaiset vekselit	2,357.5	5,237.5	5,348.1	5,365.1	5,274.9
Yhteensä	5,267.0	7,018.0	7,036.9	7,217.9	7,064.2

Suomen Pankin setelinantoon oikeutettavien varojen määrä lisääntyi kerto-

musvuoden aikana 1,797.2 milj. markkaa eli 34.1 %. Lisäys johtui koti-

maisten vekselien määrän kasvamisesta, josta edellä on ollut puhe, ja olisi ollut vieläkin suurempi, elleivät sekä kultakassa että saatavat ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta olisi pienentyneet, niinkuin aikaisemmin on osoitettu. Setelikatteen kokonaismäärä, 7,064.2 milj. markkaa, vastasi 92.6 % pankin vaadittaessa maksettavien sitoumusten summasta vastaten 104.4 % vuoden 1939 päätyessä. Verrattuna vaadittaessa maksettavien sitoumusten tärkeimpään osaan, nim. liikkeessä olevien setelien määrään, setelikate kertomusvuoden viimeisenä päivänä oli 127.3 %, s. o. melkein yhtä runsas kuin vuotta aikaisemmin, jolloin vastaava suhdeluku oli 130.4 %.

Käyttämätön setelinanto-oikeus eli setelinantoreservi pysyi suurimman osan kertomusvuotta hyvin runsaana. Se oli vuoden 1939 päätyessä 2,023.1 milj. markkaa ja saavutti maaliskuun 23 päivänä vuoden korkeimman määrän, 2,522.2 milj. markkaa. Syksyllä setelinantoreservi alkoi supistua painuen vuoden viimeisenä päivänä 1,234.9 milj. markkaan. Se oli silloin 788.2 miljoonaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Käyttämätön setelinanto-oikeus oli silloin 13.93 % setelinanto-oikeuden kokonaismäärästä verrattuna 28.63 %:iin vuotta aikaisemmin.

Seuraava asetelma valaisee tarkemmin Suomen Pankin setelinanto-oikeutta ja sen käyttöä viime vuoden viimeisenä päivänä verrattuna vastaavaan tilaan edellisen vuoden päätyessä.

Setelinanto-oikeus:

	31/12 1939	31/12 1940
	milj. mk	milj. mk
Setelinantoon oikeuttavia varoja	5,267.0	7,064.2
Setelinanto-oikeus sen lisäksi	1,800.0	1,800.0
Setelinanto-oikeus	7,067.0	8,864.2

Käytetty määrä:

	31/12 1939	31/12 1940
	milj. mk	milj. mk
Liikkeessä olevat setelit ..	4,038.7	5,551.0
Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset ..	936.0	1,934.8
Myönnettyistä kassakrediitteistä nostamatta oleva määrä	69.2	143.5
Käytetty setelinanto-oikeus	5,043.9	7,629.3

Setelinantoreservi:

Käytettävissä oleva	2,023.1	1,234.9
Käytetty määrä ja reservi	7,067.0	8,864.2

Pankin suhde valtioon.

Normaaliaikoina Suomen Pankki ei anna valtiolle luottoa. Vihollishyökkäyksen tapahduttua oli kuitenkin pakko luopua tästä periaatteesta, minkä johdosta pankin ohjesääntöön lailla joulukuun 13 päivältä 1939 tehtiin tarpeelliset muutokset. Ennen mainitun joulukuun päättymistä valtio oli Suomen Pankkiin myynyt vekseleitä 600 milj. markan arvosta. Seuraavina kuukausina tätä lainanottoa jatkui, niin että valtion vekselien määrä maaliskuun 23 päivänä kohosi 3,900 milj. markkaan. Sen jälkeen valtio ei enää ottanut uutta vekseliluottoa keskuspankista, mutta vekselien langetessa maksettaviksi ne jatkuvasti uudistettiin, joten valtion vekseliluotto vielä vuoden viimeisenä päivänä pysyi äsken mainitussa määrässä. — Sen lisäksi valtio ajoittain on ylittänyt pano- ja ottotiliään saaden siinä muodossa jonkin verran lisäluottoa.

Niinkuin aikaisempinakin vuosina Suomen Pankilla myös kertomusvuonna oli salkussaan valtion obligatiolainoihin kuuluvia obligatioita. Tällaisten obligatioiden kirjattu arvo oli kertomusvuoden alkaessa 207.8 milj. markkaa ja sen päätyessä 240.5 miljoonaa, joten tämä arvo oli lisääntynyt 32.7 milj. markkaa. Nämä obligatio-ostot ovat kuitenkin enemmän pankin varojen

sijoitusten luontoisia kuin varsinaiseksi luotonannoksi katsottavia.

Ulkomaiset selvitystilat.

Ulkomaisessa clearing-liikkeessä oli vuonna 1940 havaittavissa huomattavaa lisääntymistä Suomen Pankin pitämien selvitystilien käytössä, osaksi aikaisempiin sopimuksiin perustuvilla tileillä, osaksi kertomusvuoden aikana tehtyjen uusien clearing-sopimusten edellyttämällä tileillä.

Kertomusvuoden aikana tehtiin kokonaan uudet sopimukset Kreikan, Latvian, Neuvostoliiton, Romanian, Sveitsin, Tanskan ja Viron kanssa, ja kaikkien muiden voimassa olevien sopimusten tilalle on tullut uudistettuja, osaksi huomattavasti muutettuja sopimuksia. Lisäksi on sovittu maksujen järjestelystä toiselta puolen Suomen ja toiselta puolen Norjan, Hollannin ja Belgian välillä, mitkä selvittelyt tilitetään Saksan clearingtilille.

Vuosien 1938, 1939 ja 1940 aikana viejille tilitetyt määrät ja näiden jakaantuminen vientimaan mukaan olivat seuraavat:

	1938 milj. mk	1939 milj. mk	1940 milj. mk
Saksa	1,254.1	1,249.0	1,544.9
Norja	—	—	31.9
Hollanti	—	—	72.7
Belgia	—	—	0.1
Italia	223.5	156.6	101.7
Turkki	27.2	20.5	31.2
Romania	1.0	3.7	—
Bulgaria	7.8	4.2	4.6
Kreikka	—	0.6	—
Liettua	8.1	5.7	15.9
Latvia	—	—	32.8
Viro	—	—	16.5
Neuvostoliitto ...	—	—	181.7
Tanska	—	—	319.3
Sveitsi	—	—	4.9
Yhteensä	1,521.7	1,440.3	2,358.2

Eri selvitystilat osoittivat kertomusvuoden aikana enimmäkseen velkasaldoa, joka vilkkaan tuonnin takia eräissä tapauksissa

kasvoi huomattavan suureksi. Saksan tileillä oli kuitenkin vuoden lopussa saatavasaldo. Huomiota ansaitsee myös Hollannin tilin suuri saatavasaldo. Kaiken kaikkiaan oli ulkomaisten selvitystilien velkasaldo kertomusvuoden päätyessä 338.4 milj. markkaa, kun se vuotta aikaisemmin oli ollut vain 25.5 miljoonaa. Kun useilla tileillä enimmäkseen oli velkasaldo, tilanne oli edullinen suomalaisten viejien kannalta, ne kun saivat suorituksen tavaratoimituksistaan ilman viivytystä. Eräisiin sopimuksiin on otettu erikoiset määräykset, jotka takaavat viejille nopean maksun saamisen.

Remburssit.

Suomen Pankki harjoitti aikaisemmin vain vähäistä remburssiliikettä, sen kun ei yleensä katsottu kuuluvan keskuspankin toimintapiiriin. Suurvaltain sodan syttyminen aiheutti kuitenkin sellaisia muutoksia ulkomaankaupassa niin valuuttatilanteen kuin kuljetuksien ja toimituksien epävarmuuden suhteen, että Suomen Pankin oli pakko lisätä toimintaansa tällä alalla. Kuljetuksien sodan johdosta vaikeutuessa ja toisinaan kokonaan loppuessa sovittiin yhteisymmärryksessä liikepankkien kanssa siitä, että maksut tavarasta, joka ei vielä ollut perille saapunut ja josta vaadittiin etumaksua, saatiin suorittaa vain remburseilla, jotta siten saataisiin mahdollisimman suuri varmuus tavaran maahan saapumisesta maksun siitä tapahduttua. Ruotsin kanssa syyskuun 7 p:nä 1940 tehdyn maksusopimuksen mukaisesti oli kaikki avattavat remburssit teknillisistä syistä toistaiseksi keskitettävä Suomen Pankkiin.

Vuoden 1939 aikana oli Suomen Pankissa avattu 637 remburssia, mutta kertomusvuonna avattujen remburssien luku nousi monta vertaa suuremmaksi eli 3,014:ään. Niiden yhteenlaskettu arvo oli noin 1,470 milj. markkaa. Kertomusvuoden päätyessä avoinna olevien remburssien yhteenlaskettu arvo oli 398.2 milj. markkaa.

Edellisen lisäksi on Suomen Pankissa vuoden 1940 kesäkuusta alkaen avattu 135 vientiremburssia yhteismäärältään 73.7 milj. markkaa. Niiden saldo oli kertomusvuoden päättyessä 11.4 milj. markkaa.

Pankin tilinpäätös.

Edellä on jo käsitelty useita tärkeitä kohtia, joissa Suomen Pankin asemassa on viime vuoden aikana tai lopussa tapahtunut muutoksia. Seuraavassa tarkastellaan pankin omaisuus- ja tulostasetta yksityiskohtaisemmin.

O m a i s u u s t a s e.

Eroavaisuudet pankin viimevuotisen ja sitä edellisen omaisuustaseen välillä näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Varat:	31/12 1939 milj. mk	31/12 1940 milj. mk
Kultakassa	1,178.9	603.8
Ulkomaiset valuutat	1,726.1	1,177.2
Ulkomaiset vekselit	1.9	6.8
Ulkomaan rahan määräiset setelit ja korkoliput	2.6	1.5
Diskonttatut vekselit	2,357.5	5,274.9
Luottolaitoksille myönnettyt hypoteekkilainat ..	424.2	47.0
Muille myönnettyt hypoteekkilainat	50.4	41.2
Kassakreditit	93.0	32.9
Suomen rahan määräiset obligatiot	324.6	369.7
Ulkomaan rahan määräiset obligatiot	322.1	306.5
Pankkikiinteistöt ja kalusto	12.0	12.0
Eri tilit	315.7	1,618.8
Yhteensä	6,809.0	9,492.3

V e l a t:

Liikkeessä olevat setelit ..	4,038.7	5,551.0
Valtion pano- ja ottotili	26.0	—

	31/12 1939 milj. mk	31/12 1940 milj. mk
Muut pano- ja ottotilit ..	685.7	834.1
Postivekselit	67.0	56.6
Ulkomaiset kirjeenvaihtajat	68.2	295.0
Ulkomaiset selvitystililit ..	25.5	338.4
Eri tilit	63.6	410.7
Kasvaneita korkoja	—	19.6
Kantarahasto	1,250.0	1,250.0
Vararahasto	469.8	522.3
Pankkikiinteistöjen ja kaluston arvo	12.0	12.0
Pankin voitto	102.5	202.6
Yhteensä	6,809.0	9,492.3

Kultakassan sekä ulkomaisten saatavien ja velkojen muutoksista, setelistön ja kateen vaihteluista samaten kuin luotonannon lisääntymisestä on edellä tehty selkoa.

Muista varojen puolella olevista tileistä mainittakoon obligatiosalkun kasvaminen. Tämän tilin vaihto oli melkoista pienempi kuin lähinnä edellisinä vuosina, mikä osaltaan osoittaa obligatiomarkkinoilla vallinnutta hiljaisuutta. Lopputuloksena oli, että Suomen rahan määräisten obligatioiden kirjanpitoarvo oli lisääntynyt 45.1 milj. markkaa, ulkomaan rahan määräisten taas vähentynyt 15.6 miljoonaa.

Rahamarkkinain keveneminen tulee näkyviin m. m. muiden, s. o. pääasiallisesti liikepankkien, pano- ja ottotilien lisääntymisestä 148.4 milj. markkaa. Valtion finanssi- vaikeuksia taas kuvastaa se tosiasia, että sen pano- ja ottotili kertomusvuoden päättyessä oli tyhjä.

Eri tilit, jotka m. m. sisältävät erilaisia keskeneräisiä toimituksia, olivat niin varojen kuin velkojen puolella kertomusvuoden päättyessä melkoista suuremmat kuin vuotta aikaisemmin.

Kantarahasto oli muuttumaton, mutta vararahasto oli kertomusvuoden päättyessä 52.5 milj. markkaa suurempi kuin vuo-

den 1939 lopussa. Lisäys johtui siitä, että ohjesäännön mukaisesti vararahastoon oli siirretty puolet vuoden 1939 voitosta, mk 51,250,716: 10, sekä sen lisäksi eduskunnan päätöksen mukaisesti voiton toisesta puolesta pankille jäänyt erä, mk 1,250,716: 10. Vuoden 1940 päättyessä Suomen Pankin omien rahastojen arvo, vuosi-

voittoa mukaan lukematta, nousi 1,784.3 milj. markkaan.

T u l o s t a s e.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, millaiseksi pankin voitto- ja tappiotili muodostui viime vuonna:

Tulot:	V. 1939 mk	V. 1940 mk
Korkoja kotimaisesta lainausliikkeestä	62,733,072: 60	159,645,560: 94
Korkoja ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta ...	10,806,933: 10	341,357: 75
Korkoja obligatioista	47,191,028: 90	48,946,627: 25
Agio	—	4,385,736: 85
Provisioita	9,447,154: 94	17,197,640: 76
Yhteensä	130,178,189: 54	230,516,923: 55

M e n o t:

Palkkoja ja palkkioita	10,231,578: 95	10,547,601: 70
Eläkkeitä ja avustuksia	950,956: 50	1,021,653: 50
Pankkivaltuusmiesten palkkioita ja kuluja	141,960: 65	129,910: 35
Setelien valmistus	3,914,425: 10	5,280,197: 60
Erinäisiä kuluja	2,681,597: 70	2,881,832: 25
Agiotappioita	8,988,191: 04	—
Poistoja	—	7,501,103: 70
Kaluston tiliarvoa alennettu	768,047: 40	515,647: 55
Pankin voitto	102,501,432: 20	202,638,976: 90
Yhteensä	130,178,189: 54	230,516,923: 55

Suomen Pankin kokonaistulot olivat vuonna 1940 100.3 milj. markkaa eli 77 % suuremmat kuin lähinnä edellisenä vuonna. Tämä voimakas lisääntyminen johtui pääasiallisesti luotonannon laajenemisesta, minkä johdosta korkoja kotimaisesta lainausliikkeestä kertyi 96.9 milj. markkaa enemmän kuin vuonna 1939. Provisioista pankki sai 7.8 miljoonaa enemmän kuin edellisenä vuonna, obligatiokorkojen määrä lisääntyi 1.7 milj. markkaa, minkä ohella agiotili, joka edellisenä vuonna erikoisista syistä oli aiheuttanut tappiota, jälleen tuotti 4.4 milj. markan tulon. Sitä vastoin korkoja ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta kertyi vain 0.3 milj. markkaa, kun vastaava

tulo vuonna 1939 oli ollut 10.8 miljoonaa.

Menopuolella olivat useimpien erien muutokset vuodesta 1939 verraten pienet. Henkilökunnan lisääntymisen takia, mikä pääasiallisesti johtui ulkomaisten maksusuhteiden ja valuuttakaupan keskityksestä Suomen Pankkiin, palkkausmenot lisääntyivät 0.3 milj. markkaa. Setelien valmistuksen aiheuttamat kustannukset lisääntyivät setelikierron kasvun johdosta 1.4 milj. markkaa, ja erinäiset kulut olivat 0.2 miljoonaa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Sen lisäksi on huomattava, että agiotili, niinkuin yllä on mainittu, kertomusvuonna jälleen oli siirtynyt tulostaseen menopuolelta tulopuolelle ja että toisaalta oli tehtävä

melkoinen, 7.5 milj. markan suuruinen poisto. Tämä oli seurauksena Moskovan rauhanteosta johtuneiden alueluovutusten aiheuttamasta eräiden saatavien vähenemisestä, jonka määrä jo oli selvitetty. Tällä poistolla ei kuitenkaan ole selvitetty kaikkia juuri mainitusta syystä pankille mahdollisesti koituvia tappioita niistä melkoisista luottomääristä, jotka pankki oli myöntänyt useille luovutetulla alueella olleille liikeyrityksille. Katsoen siihen, ettei vielä ollut tietoa siitä, kuinka paljon nämä asiakkaat tulevat saamaan korvausta enempää kuin niiden Suomen alueella olevan omaisuuden arvosta, ei niiden pankille mahdollisesti aiheuttamia tappioita otettu huomioon viime vuoden tilinpäätöksessä.

Näin ollen pankin nettovoitto nousi 202.6 milj. markkaan eli melkein kaksi kertaa niin suureksi kuin viime vuosina on ollut tavallista. Vuosivoiton viimeaikainen kehitys on näet ollut seuraava:

V. 1935	100.2	miljoonaa	markkaa.
„ 1936	101.3	„	„
„ 1937	101.6	„	„
„ 1938	104.6	„	„
„ 1939	102.5	„	„
„ 1940	202,638,976	markkaa	90 penniä.

Vuoden 1940 voitosta on ohjesäännön määräysten mukaan puolet eli 101,319,488 markkaa 45 penniä siirretty vararahastoon, joka siten on kasvanut 623.6 milj. markkaan. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan käytetään 100.0 milj. markkaa keskuspankin voitosta valtion yleisiin tarkoituksiin. Tästä voiton puoliskosta jää siten pankille käyttämättömiä voittovaroja 1,319,488 markkaa 45 penniä.

Pankkivaltuusmiehet ehdottavat, että

nämä voittovarat, 1,319,488 markkaa 45 penniä, siirretään pankin vararahastoon.

Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

Setelien lunastus.

Suomen Pankki on jo useamman kerran uudistetulla asetuksella oikeutettu poikkeamaan pankin ohjesäännön 8 §:n 1 momentin säännöksistä setelien lunastukseen nähden. Kun asetuksen voimassaoloaika vuoden 1940 lopussa olisi mennyt umpeen, pankin johtokunta, katsoen, ettei ollut mahdollista palata kultaan sidottuun rahakantaan, teki aloitteen asetuksen voimassaoloajan pidentämiseksi. Yhtyen johtokunnan mieltäpiteeseen pankkivaltuusmiehet pyysivät valtioneuvostolta, että Suomen Pankki asetuksella oikeutettaisiin vuoden 1941 loppuun saakka edelleen poikkeamaan ohjesäännön 8 §:n 1 momentin määräyksistä.

Tämä oikeus pankille myönnettiin.

Tilintarkastus.

Vuoden 1939 valtiopäivillä valitut tilintarkastajat, kunnallisneuvos Aleksanteri Fränti, toimistonhoitaja Onni Hiltunen, maanviljelijä Kaapro Huittinen, maanviljelijä August Kuusisto ja kunnallisneuvos Kaapro Moilanen toimittivat viime vuoden helmikuun 19 ja 23 päivien välisenä aikana pankin vuoden 1939 tilintarkastuksen. Tilintarkastajain lausunnon mukaisesti ja pankin ohjesäännön tätä koskevain säännösten nojalla pankkivaltuusmiehet myönsivät johtokunnalle vastuuvapauden pankin hallinnosta vuodelta 1939.

Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus.

Pankkivaltuusmiehet ovat vuoden aikana toimittaneet johtosäännön määräämän pan-

kin lainausliikkeen ja muiden sijoitusten sekä valuuttakaupan tarkastuksen seuraavina aikoina: huhtikuun 2, toukokuun 21, kesäkuun 13, syyskuun 12, marraskuun 20 ja joulukuun 16 päivinä.

Inventtaukset ja haarakonttorien tarkastus.

a) Pääkonttorissa.

Johtosääntönsä 6 §:n mukaisesti pankkivaltuusmiehet ovat toimittaneet pääkonttorin kassaholvien ja rahastojen sekä lainaja vakuuskirjain ynnä panttien ja talletusten inventtauksen. Inventtauksessa ei havaittu aihetta muistutuksiin.

b) Haarakonttoreissa.

Pankkivaltuusmiehet ovat valvoneet, että konttorien valvojat ovat inventoineet haarakonttorien käsikassat ja holvit kerran kuukaudessa sekä vekselit, velkakirjat ja pantit vähintään kolmasti vuodessa.

Sitäpaitsi on vuoden varrella kaikki haarakonttorit tarkastettu.

Johtokunta.

Sen johdosta, että pankin johtokunnan puheenjohtaja Risto Ryti kuluneen vuoden ajan aina joulukuun 19 päivään saakka hoiti pääministerin tehtäviä sekä mainittuna päivänä valittiin Tasavallan presidentiksi, on johtokunnan jäsen J. W. Rangell pankkivaltuusmiesten joulukuun 28 päivänä 1939 antaman määräyksen perusteella koko vuoden toiminut johtokunnan v. a. puheenjohtajana.

Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset rahastot.

Pankkivaltuusmiehet ovat hyväksyneet Längmanin ja Rosenbergin rahastojen, Elis Holmin hätäapurahaston sekä 1893 vuoden hätäapurahaston tilit vuodelta 1939 sekä lähettäneet jäljennökset tileistä pankkivaliokunnalle.

Eläkkeet ja avustukset.

Pankkivaltuusmiehet ovat kuluneen vuoden aikana myöntäneet yhdeksän eläkesäännön mukaista eläkettä ja kuusi vuotuista avustusta. Näiden yhteinen vuotuinen määrä on 198,366 markkaa. Lisäksi on myönnetty yksi 3,000 markan suuruinen kertakaikkinen avustus.

Poistoja.

Johtokunnan esityksestä pankkivaltuusmiehet ovat päättäneet, että eräät epävarmoiksi merkityt, vuodelta 1930 peräisin olevat saatavat, yhteensä 178,381 markkaa 80 penniä, poistetaan tileistä kokonaan arvottomina.

SNTLiiton Valtakunnan Pankki Suomen Pankin kirjeenvaihtajaksi.

Johtokunnan esityksestä päättivät pankkivaltuusmiehet, että SNTLiiton Valtakunnan Pankki, Moskova, joka oli ilmoittanut siihen suostuvansa, oli otettava Suomen Pankin kirjeenvaihtajaksi.

5,000 markan seteli.

Lokakuun 11 päivänä 1939 olivat pankkivaltuusmiehet hyväksyneet uuden 5,000 markan seteliyksikön valmistamisen johtokunnan ehdottamalla tavalla sekä oikeutaneet johtokunnan laskemaan sen liikkeeseen. Painatusteknisistä syistä oli kuitenkin

myöhemmin pakko tehdä eräitä muutoksia setelin värien suhteen, ja tuli se tämän vuoksi ulkonäöltään alkuaan vahvistetusta hiukan eroavaksi. Seteli laskettiin liikkeeseen toukokuun 11 päivänä 1940, ja julkaistiin sen paperia, ulkonäköä ja tekotapaa koskevat määräykset asetuskokoelmassa kesäkuun 6 päivänä 1940.

Vaihtorahat.

Kuluneena vuonna kasvoi markan ja sitä pienempien vaihtorahojen kysyntä siinä määrin, että rahapaja ei voinut valmistaa niitä niin paljon, kuin yleisö ja rahalaitokset tarvitsivat. Vuoden loppupuolella täytyi sittemmin nikkeli-rahajen valmistaminen kokonaan lopettaa, koska nikkeliä ei ollut rahapajaa varten saatavissa. Mitä taas kuparisiin vaihtorahoihin tulee, eivät nämä rahat palanneet Suomen Pankin kassoihin johtuen pääasiallisesti sanottujen rahojen alhaisesta arvosta.

Koska on epätietoista, kuinka kauan nykyinen vaihtorahojen valmistamista vaikeuttava tilanne kestää, ehdotti johtokunta marraskuun lopulla pankkivaltuusmiehille, että viipymättä ryhdyttäisiin toimenpiteisiin sanottujen vaikeuksien lievittämiseksi. Johtokunta katsoi tämän päämäärän parhaiten saavutettavan muuttamalla rahalaitoksen siten, että yhden markan, viidenkymmenen pennin ja kahdenkymmenenviiden pennin rahat lyötäisiin toistaiseksi saman painoisina ja suuruisina kuin tähän asti, mutta kuparista. Kymmenen ja viiden pennin rahoihin nähden johtokunta taas ehdotti, että kymmenen pennin rahat tehtäisiin nykyisten viidenkymmenen pennin ja viiden pennin rahat nykyisten kahdenkymmenenviiden pennin rahojen suuruisiksi ja painoisiksi sekä sovitettaisiin niiden keskele reikä.

Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät johtokunnan tekemän esityksen sekä päättivät tehdä valtioneuvostolle ehdotuksen esityk-

Pankin uudisrakennukset.

sen antamista varten eduskunnalle joulukuun 21 päivänä 1925 annetun rahalain 9 §:n sekä saman lain 6, 7, 8 ja 13 §:ien, sellaisina kuin viimeksi mainitut ovat huhtikuun 27 päivänä 1928 annetussa laissa, muuttamisesta edellä mainitulla tavalla. Hallitus teki eduskunnalle tämän mukaisen esityksen, ja eduskunta hyväksyi sitä koskevan lain olemaan voimassa vuoden 1943 loppuun, minkä jälkeen nyt muutetut rahalain säännökset tulevat voimaan sellaisina, kuin ne olivat ennen tämän lain voimaantuloa. Tasavallan presidentti vahvisti lain joulukuun 30 päivänä. Tämän lain nojalla lyötävien vaihtorahojen koko, leima, kirjoitus ja muoto vahvistettiin samana päivänä annetulla asetuksella.

Luovutetuilla alueilla sijainneet haarakonttorit.

Pankin Sortavalassa sijainnut haarakonttori siirrettiin Moskovan rauhansopimukseen perustuvien alueluovutusten johdosta pois sanotusta kaupungista ja sijoitettiin väliaikaisesti Joensuuhun. Koska pankilla kuitenkin jo ennestään oli konttori Joensuussa, ja katsoen, että mainitun konttorin toiminnan jatkaminen jollakin muulla paikkakunnalla ei ollut tarpeellista, pankkivaltuusmiehet päättivät, saatuaan siihen valtioneuvoston suostumuksen, että pankin Sortavalan konttori lakkautetaan. Konttorin henkilökunta sijoitettiin pankin muihin konttoreihin.

Sen jälkeen kun Viipurin konttori sotatoimien johdosta oli pakotettu siirtymään pois Viipurin kaupungista, toimi se sodan aikana sotalaitoksen tarpeita kulloinkin silmälläpitäen useilla eri paikkakunnilla. Rauhanteon jälkeen siirrettiin konttori ensin Kouvolan kauppalaan sekä hiukan myöhemmin Lahden kaupunkiin toimiakseen siellä toistaiseksi, kunnes lopullisesti ratkaistaan, onko konttorin toimintaa jatkettava ja missä paikassa.

Maaliskuussa 1939 pankkivaltuusmiehet päättivät, että pankin Tampereen kaupungissa Hämeen- ja Koskikatujen kulmauksessa omistamalle tontille rakennetaan ajanmukainen virasto- ja liiketalo, sekä oikeutivat johtokunnan ryhtymään asiasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Luonnospiirustusten hankkimiseksi johtokunta julisti Suomen arkkitehtien kesken kilpailun, jossa ensimmäisen palkinnon saaneen arkkitehti Harry W. Schreckin luonnospiirustukset pankkivaltuusmiehet eräin muutoksin hyväksyivät. Lopullisten piirustusten mukaan tulee uudisrakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoitettavaksi Suomen Pankin Tampereen konttori. Rakennustöiden oli alkuaan määrä alkaa kesäkuun 1 päivänä 1940, mutta sodan aiheuttamien poikkeuksellisten olojen vuoksi voitiin perustustöihin ryhtyä vasta saman vuoden syksyllä.

Kuluneen vuoden kesäkuussa kääntyi posti- ja lennätinhallitus kirjelmällä Suomen Pankin johtokunnan puoleen pyytäen, että pankki ryhtyisi toimenpiteisiin Porin posti- ja lennätinkonttorin käytettävänä olevan, pankin Porissa omistaman talon laajentamiseksi pihalle rakennettavalla siipirakennuksella sekä vuokraisi näin laajennetun huoneiston posti- ja lennätinhallitukselle. Katsoen sanotun rakennustyön tarpeelliseksi johtokunta pyysi rakennushallitusta laatimaan piirustukset sekä kustannusarvion kysymyksessä olevaa lisärakennusta varten huomioon ottaen piirustuksissa sekä posti- ja lennätinhallituksen että pankin Porin konttorin toivomukset. Piirustusten valmistuttua pankkivaltuusmiehet hyväksyivät ne sekä valtuuttivat johtokunnan antamaan lisärakennustyön rakennushallituksen suorittavaksi piirustusten mukaisesti ja sen laatiman kustannusarvion puitteissa. Rakennustyö on tämän vuoden alussa saatu loppuun suoritetuksi. Rakennuskustannukset olivat 1,661,773:75 markkaa.

Uusien toimien perustaminen pankkiin ja eräisiin toimiin nähden tehtyjä muutoksia.

Pankin pääkonttorin liiketoiminta on jo pitkän ajan varsinkin clearing-, remburssi- ja valuuttaosastojen kasvamisen vuoksi ollut siksi laajaa, että vakinaisen henkilökunnan lisäksi on jatkuvasti ollut tarpeellista ottaa ylimääräistä tai tilapäistä henkilökuntaa enemmän kuin kausivaihtelujen tai toimenhaltijain kouluttamisen takia olisi ollut tarpeellista. Koska kuitenkin eri osastojen kunnollinen hoitaminen edellyttää, että niille voidaan sijoittaa tarpeellinen määrä vakinaisia ja riittävästi tehtäviinsä perehtyneitä toimenhaltijoita, pankkivaltuusmiehet päättivät johtokunnan esityksestä, että pankin pääkonttoriin perustetaan palkkaussääntöön merkityin palkkaeduin entisten lisäksi yksi vanhemman kirjanpitäjän, yksi ylemmän palkkaluokan nuoremman kirjanpitäjän, yksi alemman palkkaluokan nuoremman kirjanpitäjän, yksi konttoriapulaisen ja kaksi kassa-apulaisen tointa. Asiasta aiheutuva palkkausten lisäys on 233,700 markkaa vuodessa.

Koska työt myöskin pääkonttorin ulkomaanrahankassassa viime vuosina olivat suuresti lisääntyneet ja monipuolistuneet ja niin ollen sen hoitajan sekä työmäärä että vastuu samassa suhteessa kasvaneet, teki johtokunta pankkivaltuusmiehille esityksen, että sanotun kassan hoito, joka siihen saakka oli ollut naispuolisen vaihtokassanhoitajan huolena, annettaisiin miespuolisen kassanhoitajan tehtäväksi. Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät esityksen ja päättivät perustaa pääkonttoriin kahden entisen kassanhoitajan toimen lisäksi yhden uuden samaa palkkaluokkaa olevan kassanhoitajan toimen ja lakkauttaa vastaavasti yhden vaihtokassanhoitajattaren toimen.

Viipurin konttorin siirryttyä Lahteen kävi sanotun konttorin ensimmäisen konttorikirjurin toimi konttorin työmäärän vä-

hentymisen vuoksi tarpeettomaksi. Koska sitä vastoin pääkonttorissa oli vakinaisista toimenhaltijoista tuntuva puute, pankkivaltuusmiehet päättivät johtokunnan esityksestä, että mainittu konttorikirjurin toimi muutetaan samaa palkkaluokkaa olevaksi pääkonttorin ylemmän palkkaluokan nuoremman kirjanpitäjän toimeksi.

Pankin virka- ja toimihenkilöiden palkkaus.

Koska pankin suhdannetutkimusosaston tehtävät oli jo lähes 10 vuotta hoidettu ylimääräisillä voimilla eikä osaston toimia vielä ollut otettu pankin palkkaussääntöön eikä vahvistettu niille peruspalkkaa, pankkivaltuusmiehet päättivät johtokunnan esityksestä, että pankin pääkonttorin palkkaussääntöön otetaan kaksi suhdannetutkimusosaston tutkijan pysyväästä tointa, joista toisen peruspalkka vahvistettiin 81,000 markaksi ja toisen 52,500 markaksi vuodessa.

Elinkustannusten nousun johdosta teki johtokunta pankkivaltuusmiehille esityksen määrärahan myöntämisestä käytettäväksi erityisen kalliinajanlisän maksamiseksi pankin toimihenkilöille ja myös alempiin palkkaryhmiin kuuluneille eläkkeennauttijoille. Toimenhaltijain kalliinajanlisää määrätessä johtokunta ehdotti sovellettavaksi samoja periaatteita kuin valtiovarainvaliokunta oli ehdottanut valtion viran- tai toimenhaltijoihin nähden. Eläkkeennauttijoista ehdotettiin kalliinajanlisää 200 markkaa kuukaudessa maksettavaksi niille, joiden eläke on vähemmän kuin 30,000 markkaa vuodessa. Kokouksessaan joulukuun 16 päivänä pankkivaltuusmiehet hyväksyivät johtokunnan esityksen. Sanottujen kalliinajanlisien maksamiseen tarvitaan vuonna 1941 vakinaisen ja ylimääräisen henkilökunnan osalta 825,000 markkaa ja eläkkeennauttijoiden osalta 68,000 markkaa.

Kokouksessaan joulukuun 16 päivänä pankkivaltuusmiehet johtokunnan esityksestä myönsivät 2,700,000 markkaa käytet-

täväksi tarpeen mukaan pankin ylimääräisten toimihenkilöiden palkkaamiseen vuonna 1941.

Diskonttokorko.

Pankkivaltuusmiesten taholta tehdystä aloitteesta otettiin pankkivaltuusmiesten joulukuun 16 päivänä pidetyssä kokouksessa käsiteltäväksi kysymys diskonttokorosta sekä sen mahdollisesta korottamisesta. Johtokunta esitti kokouksessa asiasta laatimansa lausunnon ilmituoden siinä mielipiteenään, että diskonttokoron korottaminen ei nykyoloissa johtaisi odotettuihin myönteisiin tuloksiin. Hyväksyen lausunnossa esitetyt perustelut pankkivaltuusmiehet yhtyivät johtokunnan asiassa omaksumaan, diskonttokoron korottamista vastustavaan kantaan.

Haarakonttorien valvojat.

Pankin haarakonttorien valvojina ja näiden varamiehinä vuonna 1941 tulevat pankkivaltuusmiesten päätöksen nojalla olemaan seuraavat henkilöt:

Hämeenlinnan konttori: valvojat kauppaneuvos Anders Gustaf Skogster ja kauppias Johan Verner Fredriksson sekä varamiehet tehtailija Kaarlo Edvard Kauppinen ja varatuomari Yrjö Jokiranta.

Joensuun konttori: valvojat fil. maisteri Yrjö A. Kankaanrinta ja fil. maisteri, kauppakoulunjohtaja Taavi Kauhanen sekä varamiehet varatuomari, asianajaja Mauno Moilanen ja fil. maisteri, kaupunginjohtaja Armo Pyhälä.

Jyväskylän konttori: valvojat johtaja Kaarlo Vilhelm Laitila ja apteekkari Eugen Mansnerus sekä varamiehet lehtori Herman Hämäläinen ja pormestari Matti Soini.

Kotkan konttori: valvojat toimitusjohtaja Veikko A. Cajander ja toimitusjoh-

taja, pormestari Hugo Melart sekä varamiehet fil. maisteri, kauppaoppilaitoksen johtaja H. L. Wennerstrand ja kaupunginviskaali Niilo Silenti.

Kuopion konttori: valvojat pormestari Alvar Hjalmar Mikael Hurta ja agronomi Niilo Ilmari Jokinen sekä varamiehet oikeusneuvosmies Gunnar Valdemar Hellén ja toimitusjohtaja Pekka Karttunen.

Mikkelin konttori: valvojat kihlak. tuomari Erkki Veikko Kuokkanen ja kunnallisneuvosmies Otto Kinnunen sekä varamiehet johtaja Valter Pulkkinen ja toimitusjohtaja Asko Savolainen.

Oulun konttori: valvojat toimitusjohtaja Otto Alfons Karhi ja oikeuspormestari Karl Torsten Reinilä sekä varamiehet johtaja J. K. Korkeakivi ja toimitusjohtaja Aarne Toivonen.

Porin konttori: valvojat johtaja Toivo Rintala ja fil. tohtori, kaupunginjohtaja Frans Vihtori Härmä sekä varamiehet kauppias Juho Antti Airio ja johtaja Yrjö Nurmi.

Tampereen konttori: valvojat oikeusneuvosmies Kaarlo Haljala ja kaupunginjohtaja Kaarlo Nordlund sekä varamiehet dipl. insinööri Erkki Niklas Salminen ja konsuli Bruuno Kanto.

Turun konttori: valvojat maanviljelysneuvos Arvi Samuli Kontu ja maaherra Frans Vilho Kyttä sekä varamiehet johtajat Juho Heikki Kurkela ja Johan Fredrik Henriksson.

Vaasan konttori: valvojat laamanni Ivar Vilhelm Hasselblatt ja johtaja Lauri Aleksander Niinioja sekä varamiehet konsuli Johan Alfred Viklund ja johtaja Juho Viljam Vaahtoniemi.

Viipurin (Lahden) konttori: valvojat johtaja Hannes Neuvonen ja kaupunginjohtaja Uuno Kristian Takki sekä varamie-

het piiritarkastaja Väinö Tuompo ja fil. maisteri, lyseon rehtori Artturi Aukusti Tähtinen.

Pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat.

Pankkivaltuuston kokoonpanossa ei ole tapahtunut muutoksia, sen jälkeen kun eduskunnan valitsijamiehet syyskuun 28 päivänä 1939 suorittivat säädetyn vaalin. Pankkivaltuusmiehinä vuonna 1940 olivat seuraavat henkilöt:

Tanner, Väinö, toimitusjohtaja,
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä,
Hackzell, Antti, varatuomari,
Helo, Johan, filosofiantohtori,
Leppälä, Juhani, kunnallisneuvos,
Pekkala, Mauno, ylijohdaja,
v. Frenckell, Erik, dipl. insinööri,
Kilpi, Eino, päätoimittaja,
Pilppula, J. Erl., kunnallisneuvos.

Helsingissä maaliskuun 13 päivänä 1941.

VÄINÖ TANNER.

Vihtori Vesterinen.

Juhani Leppälä.

Eino Kilpi.

Antti Hackzell.

Mauno Pekkala.

J. Erl. Pilppula.

Johan Helo.

Erik v. Frenckell.

Esko K. Leinonen.

Näistä kolme ensiksi mainittua muodostivat suppeamman pankkivaltuuston. Puheenjohtajana toimi koko vuoden allekirjoittanut Tanner ja varapuheenjohtajana allekirjoittanut Vesterinen.

Pankin tilintarkastajiksi vuoden 1940 tilijä tarkastamaan valitsijamiehet valitsivat seuraavat henkilöt:

maanviljelijä *August Kuusisto*, hänen varamiehensä toimitsija *Hugo Aattela*,

maanviljelijä *Kaapro Huittinen*, hänen varamiehensä maanviljelijä *Kalle Aukusti Lohi*,

kauppalanjohtaja *Pietari Salmenoja*, hänen varamiehensä maanviljelijä *Matti Lepistö*,

kunnallisneuvos *K. Moilanen*, hänen varamiehensä kunnallisneuvos *J. Pilkama*, sekä

kunnallisneuvos *Aleksanteri Fränti*, hänen varamiehensä taloudenhoitaja *Paavo Saarinen*.